

Михайло Трандафиловски и неговит цикъл „Sekori“ – („Крачки“) за цигулка и пиано

Изготвил: Невенка Трайкова

Михайло Трандафиловски, р .1974, е един от емблематичните млади композитори и инструменталисти от македонски произход, който понастоящем живее в чужбина (Англия, Австрия).

Той е композитор, цигулар и педагог по цигулка, музикална теория и композиция, получил първоначалното си образование в родината си, а след това – магистърска степен в университета в Мичиган (Michigan State University, USA, 1998). Докторска степен получава в кралския колеж за музика в Лондон.

Неговият изключителен талант (като инструменталист и композитор) е забелязан и той получава стипендии и в двата авторитетни музикални института, в които учи, както и от фондация „Торнтън“ (the Thornton Foundation), от македонското Министерство на науката и културата и т.н. Между 2001 и 2006г. музиката му е представена от RCM's Composers & futures, а три от неговите пиеси са класирани в “Общество за представяне на нова музика” (Society for the Promotion of New Music (SPNM)).

Получава и награди като тази на името на Панче Пешев за композиция, както и за най-добра македонска творба на фестивала за съвременна македонска музика „Дни на македонската музика 2007”.

Този композитор се интересува както от инструментална, така и от компютърна музика. Негови камерноинструментални творби са изпълнявани от много известни състави като „Diotima Quartet”, състава „Лунния Пиеро” и пр. в Австрия и Англия. Изпълненията са документирани на CD Riot (A Compositional Device) от „Alliance of MSU Composers”, 1999. Негова камерна музика е записана от съставите „Lontano” и „Kreutzer Quartet”.

Стилът на М.Трандафиловски е много ярък и открояващ се. Ясно разпознаваема, атрактивна и с мощно въздействие, музиката му по-скоро следва някои елементи от минимализма, извайва скулптурни образи, в които посланието е ярко и недвусмислено.

В рамките на вече доста обемното творчество на Михайло Трандафиловски, съществено място заемат творбите за цигулка, цигулка и пиано, струнен квартет и пр. Сред оркестровите му опуси достойно място заема неговият концерт за цигулка и оркестър.

М.Трандафиловски е проектирал един гигантски цикъл, който да обхване всички аспекти на съвременното цигулково свирене. Фактът, че е означил в началото на нотите 85:30 мин. общо времетраене означава, че вижда тази своя творба като предназначена за изпълнение също така и в една концертна вечер.

Пиесите основно са с педагогически характер, подредени по трудност и дават възможност за постепенно овладяване на различни технически и изпълнителски похвати. Пиесите с пиано са неизменна част от този цикъл и ще бъдат обект на кратък анализ, който да представи неговия оригинален композиционен стил и дарбата му за извайване на ярки инструментални опуси.

Първата пиеса за пиано и цигулка „in A” (Пр.1) съдържа повтарящ се мелодически образ с интервалови диатонични ядра и в нея е налице остинатно построена клавирна звучност.

Пример 1.

4. in A

* gradually lift Pedal somewhat, then depress again

Duration ca. 0:50

В следващата пиеса за пиано и цигулка (№ 10), озаглавена „*Peaceful*”, звукът метафора, създаден от Трендафилови, е базиран върху интервала голяма септима. Тук се открояват релефно- звукови фрагменти и отделни лабиринтично- следващи едно след друго музикално- сонорни пространства. В духа на постмодерните идеи това е призматичен образ, от повторения на различно конструирани звукови плоскости.

В тази пиеса партията на пианото играе съществена роля. То е „пространственият инструмент”, който образува илюзорните вертикали и диагонали, докато в цигулката присъстват интервалови конструкции и понякога двоен гриф и флажолети.

В пиесата „*Up and down a ladder*” партията на пианото „имитира” тази на цигулката. В модалната игра на гамовидно движение се открояват някои временни квазитонални опори. „Играта” с различни типове фактура при повтарящите се и свързани интервалово-сегментни елементи са интересен похват от неговия новаторски композиционен език.

В пиесата „*Allegro Moderato*” са съчетани синкопирани (легатирани) звуково- мелодически „възгласи” в цигулката с токатно-секундови, хокетиращи структури във фактурата на пианото.

Много често елементите, от които Трендафиловски построява своята фактура, са обвързани с конкретна дума-метафора. Това се демонстрира недвусмислено в пиесата „*Ripples*” (Вълни, закачки), където и в цигулката и в пианото има повтарящи се фигури с шестнадесетина с точка или с тридесет и вторини и задържани ноти (като възглас, възклицание), които съдържат квинтов, секундов и септимов интервал. Така в цялото пространство на пиесата има лабиринтично разположени повторения и варианти. И в тази пиеса, както и на други места, се откроява 12тоновост, постигната посредством симетрията на интервалова констелация (комбинация от умалена, увеличена и ч.квинта, върху бурдоннен тон).

Като цяло цикълът е много оригинален откъм звукови метафори. В пиесата „*Bumblebees*” се използват пропорции 4:5, 5:6 и т.н. , които сякаш имат корен в традициите на Лигети, но тук са инструментални и интонационно изведени в напълно нов композиционен контекст – с хумор, метафоричност, с ярка интонационна „закачка”.

Пример 2

41

----- poco a poco più espressivo -----
----- poco a poco cresc. -----

----- sempre con Ped. ----->

----- (poco a poco più espressivo) -----
----- poco a poco cresc. -----

В пиесите „*Plauing with Light*“, „*Melodies*“ и „*Ritmico*“ началата са поверени на пианото и са свързани с метафората, постановена в заглавията им.

Най мащабна и тънко свързана с Бартоковата традиция е пиесата , посветена на ритъма „*Ritmico*“. Тук в своеобразната равнопоставеност и имитационно наслаждане на партиите на пианото и цигулката откриваме двойни тонове, „удари“, асиметрично разчупена „игра“ във фактурата на двата инструмента и обвързваща неперидична пулсация (в асиметрични двойни грифове на цигулката с пианото). Партитурата е наситена с редуване на равноделни и неравноделни размери (4/4, 7/8, 5/8, 2/4 и.т.н.).

Цикълът „Крчки“ (Секогі) завършва с най-мащабната пиеса за цигулка и пиано, озаглавена „*Дует*“, която е и най-ярка като образност. Асоциативното начало съдържа интонационна и ритмична яркост, императивно вплетена в упоритата остинатност и повтораемост.

В повтораемостта и в остинатно-линеарното сплитане на двата инструментални образа се формират „звукови блокове“ – структури. Те съдържат едно основно звуково състояние, в което знаково-инструменталното пространство е изпълнено с фигура, извлечена от констелация на три, четири тона с характерен интервал.

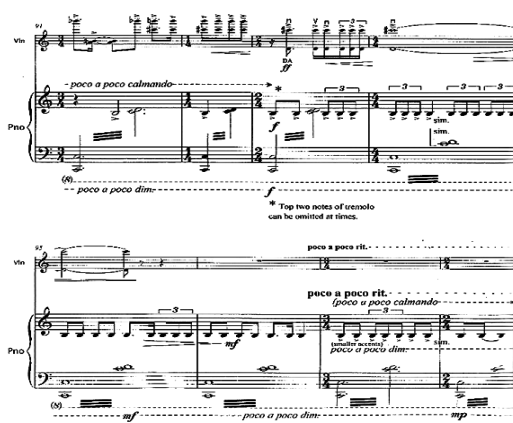
Звуковата основа на пиесите ,в различните варианти на фактурните, инструментални и образни решения, е **клъстерна**. Независимо от идеята да борави с ярки образни „блокове”, изпълнени от безкрайна вариантност и повторение на определена ритмоинтонационна структура, Трандафиловски откроява ясна логика в организацията на формата и пространството в пиесата. Има различни форми на динамизация на „блоковите пространства”, изградени на принципа на повтореността.

Тук мога да посоча някои от тях:

- „Етажиране” с октавови конструкции и септимови съпоставки в пианото повторения на ноново-септимови трихорди в различни регистри на цигулката.
- Асиметрични клъстерни „пулсации” (Пр.3) на определени метроритмични фигури в пианото в контрапункт с линии в цигулката, които свързват секунди и октави.
- Последният тип фактури (Пр.4) – „разгъване-контрапункт” на инструменталните пространства на цигулката и пианото са „тремолиращи – репетиции” върху тремолиращи фигури в пианото, а в цигулката - двоен гриф с много големи интервали и асиметрично-метрични репетиции.

Пр.3

Пр.4

Вижда се, че Трандафиловски създава един силен, разпознаваем почерк в камерните си опуси. Неговият език със своята клъстерна основа, затворени блокови „пространства“, множество повторения и „фигури“ е най-близо до композиционните търсения, които наследяват постмодерната епоха. Формата тук съдържа поредица от неравностойни т.н. „звукови блокове“. Това са текстури, изградени на основата на разпознаваеми, повтарящи се височинни и метроритмични „знаци-ядра“.

Трандафиловски е оригинален и интересен и в моторните си опуси, в насищането на езика и текста със знаковост и повторност – асоциации, жестове и метафори. Това може да се определи като особено – оригинален подход, заменящ постсериалните клишета и синтезиращ един първичен, много силен енергиен импулс, който пронизва неговата музика.

Той е неординарен композитор, не подражава и страни от „белезите на школите“. Заобикаля възможните по-регионални съпоставки и начини на работа (с неофолклоризъм, отделни сериални похвати и др), за да създаде свой особен импулс. В своята успешна реализация на форуми за Нова музика, произведенията му се представят от авторитетни състави от Англия, Австрия и др

Бих сравнила неговите пиеси с „Микрокосмос“ от Барток или с пиесите „Игри“ на Куртаг. Тук също имаме редица „типове движение“, проследяват се определени грифове и се търсят определени стъпки на инструменталното майсторство. Този замисъл върви ръка за ръка с необикновено композиционно мислене, с експеримента на кластерната и отричаща се от постмодернизма ярка композиция.

М.Трандафиловски е част от едно поколение млади македонски автори, които са се отърсили от периода на „паралелно вглеждане“ в определени методи на работа (като неофолклоризъм, неокласицизъм, 12тоновост и др) и са се насочили към индивидуално-авторово препрочитане на Новата музика, която заменя постмодерните или неомодерни позиции.

Така в областта на експеримента - и инструментален, и композиционен - Трандафиловски създава интересен и оригинален камерно-инструментален език, а също и нова типология на взаимодействие на солиращия инструмент (цигулката) и на пианото, което тук има обобщаващи функции.